

Dinka Šago, znanstvena novakinja
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

VRIJEME I MJESTO DOSTAVE U PARNIČNOM POSTUPKU

UDK: 347. 931(497.5)

Primljeno: 1. IX. 2010.

Pregledni znanstveni rad

Uredna dostava sudskih pismena osnovna je pretpostavka za ostvarenje načela saslušanja stranaka u parničnom postupku, temeljnog načela građanskog procesnog prava i postupka. U ovom radu se analiziraju odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003. godine, kojima se uređuje institut dostave, točnije vrijeme i mjesto dostave, uspoređujući ih s odgovarajućim odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine. Ukazuje se na poteškoće koje nastaju u primjeni pojedinih odredaba i razmatraju se moguća alternativna rješenja po uzoru na srodna zakonodavstva. Ono za što se autorica posebno zalaže je mogućnost uručivanja pismena gdje god se stranka kojoj je potrebno nešto uručiti zatekne kao i da takva dostava bude prioritetni način predviđen zakonom, a ne izuzetak kao do sada.

Ključne riječi: *parnični postupak, dostava, vrijeme dostave, mjesto dostave.*

1. UVOD

Ostvarenje prava na saslušanje stranaka (*audiatur et altera pars*) jedno je od preduvjeta efikasnog pravosuđenja i pružanja jednake pravne zaštite strankama u postupku, odnosno u konačnici, osnovnog ustavnog načela jednakosti svih pred zakonom. Dobro organizirani sustav dostave od neposrednog je utjecaja na ostvarenje načela ekonomičnosti u parničnom postupku. Načelo saslušanja stranaka ne bi se moglo efikasno ostvariti ako se svakoj stranci ne bi pružila mogućnost da sazna za mjesto i vrijeme poduzimanja parničnih radnji i za njihov sadržaj.

Sudska praksa često se susreće s problemima dostave pismena bilo na strani suda, bilo na strani određenog adresata, i to tijekom trajanja određenog postupka, ali i nakon njegovog okončanja. Bez uredne dostave sudski postupak ne može ni početi teći, uz dostavu su vezani rokovi koji utječu na pravomoćnost sudskih odluka, bez uredne dostave nije moguće ni primijeniti veliki broj instituta parničnog postupka (primjerice, presuda zbog izostanka, presuda zbog ogluhe).

Pitanje učinkovite dostave odražava se i na pravo stranaka na suđenje u razumnom roku prema čl. 29. Ustava Republike Hrvatske¹, te na primjenu članka

¹ Ustav Republike Hrvatske, *Narodne Novine*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01 i 55/01.

6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda² i čl. 27. Zakona o sudovima³. Uslijed nepoštivanje prava na suđenje u razumnom roku dolazi i do gomilanja odštetnih zahtjeva prema Republici Hrvatskoj.

2. VRIJEME DOSTAVE

Odredbe Zakona o parničnom postupku iz 1976. godine⁴ prilično su restriktivno i nedorečeno definirale vrijeme sudske dostave. Tako je bilo regulirano da se dostava obavlja radnim danom⁵ i to danju, ako se radi o dostavi u stanu, odnosno na radnom mjestu, a ako se radilo o dostavi u sudu, onda u vrijeme kada bi se adresat zatekao u sudu. Postojala je i mogućnost da se dostava obavlja i u drugo vrijeme, ali samo uz kumulativno ispunjenje dva uvjeta: a) da adresat pristane na takvu dostavu i b) da o tome sudac donese posebnu odluku.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003. g.⁶ precizira vrijeme dostave pa se tako čl. 140. propisuje da se dostava pismena obavlja **radnim danom od 7 do 20 sati** u stanu ili na radnom mjestu osobe kojoj

---

² Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Narodne Novine, Međunarodni ugovori*, br. 6/99.

³ Zakon o sudovima, *Narodne Novine*, br. 3/94, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01, 5/02, 101/03, 117/03, 17/04, 141/04, 150/05, 16/07 i 113/08.

⁴ Zakon o parničnom postupku, proglašen je Ukazom Predsjednika Republike PR br. 555 od 24. prosinca 1976. objavljen je u „*Službenom listu SFRJ*“ br. 4. od 14. 1. 1977. U „*Službenom listu SFRJ*“ br. 36. od 15. srpnja 1977. objavljen je ispravak nekih grešaka (u daljnjem tekstu ZPP 76), dakle dvadeset godina nakon što je dana 8. prosinca 1956. godine bio donesen prvi zakon o parničnom postupku u socijalističkoj Jugoslaviji. Tako, Triva, S., Belajec, V., Dika, M., *Novo parnično procesno pravo*, zbirka radova (dalje: NPPP), *Informator*, Zagreb, str. 1, - 6.

⁵ Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj (*Narodne novine*, br. 136/02, pročišćeni tekst) Članak 1. Blagdani u Republici Hrvatskoj su: 1. siječnja – Nova godina, 6. siječnja – Bogojavljanje ili Sveta tri kralja, Uskrсни ponedjeljak – drugi dan Uskrsa, Tijelovo, 1. svibnja – Praznik rada, 22. lipnja – Dan antifašističke borbe, 25. lipnja – Dan državnosti, 5. kolovoza – Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, 15. kolovoza – Velika Gospa, 8. listopada – Dan neovisnosti, 1. studenoga – Svi sveti, 25. i 26. prosinca – božićni blagdani. U dane blagdana u Republici Hrvatskoj ne radi se.

⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Narodne Novine*, br. 117/03 (u daljnjem tekstu ZPP 03).

se dostava mora obaviti ili, pak, u sudu kad se ta osoba tamo zatekne.^{7 8 9} I ZPP 03 predviđa da se dostava može obaviti i u drugo vrijeme i na drugom mjestu po pristanku osobe kojoj se dostava mora obaviti.¹⁰ Sud može odrediti da se dostava obavlja na bilo kojem drugom mjestu i u bilo koje drugo vrijeme o čemu se donosi i posebno rješenje koje ne mora biti posebno obrazloženo.¹¹ U tom slučaju se osobi kojoj se dostava obavlja pored pismena dostavlja i primjerak tog rješenja.

Navedeno vremensko ograničenje koje određuje dostavu radnim danom u vremenu od 7 do 20 sati ne odnosi se na:

⁷ Za razliku od hrvatskog ZPP – a koji je tek ZPP 08 uveo odredbu o tomu od koliko do koliko sati se vrši dostava, slovenski ZPP (Zakon o pravdnem postopku (u daljnjem tekstu SLZPP) donesen je 25. ožujka 1999. godine u Sloveniji, objavljen u „Uradnom listu“, br. 26/99. od 15. travnja 1999. godine napravio je pomak u smjeru omogućavanja bržeg i boljeg funkcioniranja suda jer je precizirao vrijeme unutar kojeg bi se dostava morala izvršiti i to radnim danom između 6 h i 20 h. Opširnije o SLZPP, Galič, A., „Novosti u slovenskom Zakonu o parničnom postupku“, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 40. no. 5, 1 - 183, Zagreb, listopad 2001., str. 33. - 45.

⁸ Temeljem čl. 343. st. 1. Zakona o parničnom postupku Bosne i Hercegovine („*Službene novine FBiH*“, br. 53. od 28. listopada 2003. godine, dalje u tekstu FZPP) dostava se vrši svakim danom, u bilo koje vrijeme, u stanu ili na radnom mjestu fizičke osobe, u sjedištu tijela vlasti, u uredu, odnosno u poslovnim prostorijama pravne osobe kojoj se dostava ima obaviti, ili u sudu kad se osoba kojoj se dostava ima obaviti tamo zatekne. U smislu navedene odredbe da se dostava vrši svakim danom, podrazumijeva se da je to uredovno vrijeme onoga kome se vrši dostava. Dostavu je moguće obaviti na bilo kojem mjestu, ako se obavlja osobnim uručenjem pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti (čl. 343. st. 2. FZPP). Dakle, ovdje se ne traži pristanak osobe na koju je pismeno adresirano niti posebna odluka suda. U odnosu na čl. 130. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 42/98 (dalje u tekstu SFZPP) kojim je bilo propisano da se dostava obavlja radnim danom, i to danju, u stanu ili na radnom mjestu osobe kojoj se dostava ima obaviti ili u sudu kad se ta osoba tamo zatekne. Radnim danom u smislu navedene odredbe smatrali su se svi dani u godini, osim nedjelja i državnih praznika, pa i subota. Temeljem navedene odredbe dostava se vršila samo danju, odnosno u uredovno radno vrijeme onoga koji vrši dostavu. Iznimno ova odredba nije važila u slučaju dostave poštom, pa se dostava smatrala urednom i ako je izvršena nedjeljom ili u dane državnog praznika, naravno uz uvjet da je pošta u te dane radila. O dostavi u FBiH opširnije kod Čizmić, J., *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2009., str. 717.-747.; Dika, M., Čizmić, J., *Komentar Zakona o parničnom postupku*, OSCE, Sarajevo, 2000. g.

⁹ Austrijski zakon propisuje da se dostava vrši radnim danom između 6 h i 22 h. Također, potrebno je naglasiti da austrijsko, kao i hrvatsko pravo isključuju primjenu navedenih odredbi o vremenu dostave u slučaju dostave poštom, obzirom da u tom slučaju vrijede propisi pošte. Što se tiče dana u tjednu kada se može izvršiti uručenje pismena, u Austriji nije moguće izvršiti dostavu u subotu, nedjelju ili u državne praznike, noću, osim ako za to postoji dozvola suda, a dozvola suda se može izdati ako prijeti opasnost proteka roka, gubitka prava ili neki drugi važni temelj. Vidi članak 100. *Zivilprozessordnung* (u daljnjem tekstu: OZPO). Više kod Holzhaammer, R., *Österreichisches Zivilprozessgesetz*, Zweite, neubearbeitete Auflage, Springers Kurzlehrbücher der Rechtswissenschaft, Springer – Verlag Wien New York, str. 143. – 148.

¹⁰ Noćno vrijeme temeljem § 46. Sudskog poslovnika iz 1929 g. jest vrijeme u 21 sat do 4 sata ujutro u razdoblju od 01. travnja do 30. studenog, te vrijeme od 21 sat do 6 sati ujutro u razdoblju od 01. oktobra do 31. ožujka. Dozvola za dostavu u noćno vrijeme, nedjeljom ili za vrijeme praznika, može se dati na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti. Dostava će biti valjana ako je i bez dozvole izvršena noću, nedjeljom ili praznikom, kad je izvršena u ruke adresata, a on se tomu nije protivio. Tako *Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama (Građanski parnični postupak) za Kraljevinu Jugoslaviju*, 2. izd., Beograd, 1934.

¹¹ Po pitanju vremena uručenja njemačko procesno pravo, uvodi termin «noćnog vremena» u kojemu se ne može izvršiti dostava, odnosno to je vrijeme kada pošta ne radi, pa se u to vrijeme dostavljanje može izvršiti samo uz nagod suda. To noćno vrijeme je u razdoblju od 01. travnja do 30. rujna od 21 sat do 4 sata ujutro, a u razdoblju od 01. listopada do 31. ožujka, od 21 sat do 6 sati ujutro. U Njemačkoj se ne može izvršiti uručenje pismena nedjeljom i državnim praznikom, osim razumljivo po rješenju suda. Vidi čl. 188. *Zivilprozessordnung* (u daljnjem tekstu DZPO).

a) dostavu po pristanku adresata (čl. 140. st. 2. ZPP 03),

Okolnost da je adresat pristao primiti pismeno izvan vremena u kojem se dostava u pravilu smije obaviti sanira odstupanje od općeg pravila.¹²

b) dostavu na temelju posebnog naloga suda (čl. 140. st. 3. ZPP 03),

Kako bi se spriječile moguće zloupotrebe, ostavljena je mogućnost sudu da u slučaju kada se dostava nije mogla obaviti na drugi način, odredi da se dostava može obaviti i na nekom drugom mjestu i u neko drugo vrijeme. Međutim, sud je ovlašten na ovaj način postupiti i u slučaju kada prigodom prvog pokušaja dostave ocijeni da bi se ona mogla uredno obaviti samo na taj način. Sud u tom slučaju donosi rješenje koje ne mora biti obrazloženo, i koje se uručuje adresatu istovremeno s dostavom pismena koje se dostavlja na ovaj način.

c) putem pošte i preko javnog bilježnika (čl. 140. st. 4. ZPP 03).

Radno vrijeme poštanskog ureda s korisnicima je vrijeme u kojem poštanski ured vrši pružanje poštanskih usluga. Odluku o radnom vremenu poštanskih ureda donosi HP, sukladno mjerilima propisanim Pravilnikom o poštanskom sustavu javnog operatora, uz prethodnu obavijest Vijeću za poštanske usluge. Pošta je ovlaštena i dužna dostavu obaviti po pravilima o poštanskoj dostavi i izvan redovnog radnog vremena, pa i u subotu, nedjelju i druge dane koji se inače ne smatraju radnim danima.¹³

Radno vrijeme u javnobilježničkim uredima propisuje Ministarstvo svojim pravilnikom. Javni bilježnik može službene radnje poduzimati i izvan utvrđenog radnog vremena i tome prilagoditi dopunsko radno vrijeme svog ureda (čl. 32. st. 3. Zakona o javnom bilježništvu¹⁴).

Dakle, u tim slučajevima se ne donosi posebno rješenje o dostavi izvan zakonom propisanog redovnog vremena. To naravno ne znači, da djelatnik pošte koji obavlja dostavu ili javni bilježnik smiju dostavu obaviti izvan stana ili radnog mjesta adresata bez njegovog pristanka, jer bi i u tom slučaju trebalo prethoditi sudsko rješenje koje ih na to ovlašćuje.¹⁵

---

¹² Dika, M., *Građansko parnično pravo – parnične radnje*, V. knjiga, Narodne novine d.d., Zagreb, listopad 2008., *Op. cit.* str. 204.

¹³ Opširnije kod Bazianec, N., „Uručenje sudskih pismena putem pošte“, *Trgovačko ugovorno pravo, Informator*, 6/2000., str. 6 – 8.; Ivanović, M., „Dostava pismena preko pošte“, *Pravo i porezi*, br. 6., lipanj, 1998. g., str. 39. - 42.

¹⁴ Zakon o javnom bilježništvu, *Narodne Novine*, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07 (u daljnjem tekstu ZJB).

¹⁵ O dostavi putem javnog bilježnika vidi Dika, M., „Javnobilježnička, sporazumna i pretinačka dostava u parničnom postupku“, *Pravo i porezi*, br. 5. svibanj 2005., str. 16. – 21.; Marčinko, V., „Dostava putem javnobilježničkog priopćenja“, *Javni bilježnik*, br. 20/2005., str. 14.

3. MJESTO DOSTAVE

3.1. Uvod

Mjesto dostave je mjesto na kojem treba obaviti stvarnu predaju pismena adresatu, odnosno mjesto na kojem se mogu obaviti radnje nadomjesne dostave.¹⁶ Svaka sudska dostava, osim one koja se obavlja ulaganjem pismena u sudski pretinac, obavlja se na adresi prebivališta, boravišta ili sjedišta osobe adresata dostave.^{17 18} O mjestu dostave odlučuje sud u granicama zakonskih ovlaštenja.

Mjesto dostave može biti: a) adresa adresata navedena u tužbi (čl. 106/2., 186/1., 134. a/1, 140/1., 143.), b) adresa utvrđena u sporazumu stranaka (čl. 133/b.), c) adresa naznačena u kojem drugom podnesku ili usmeno na ročištu, d) adresa koju je sud utvrdio (čl. 148.), e) u određenim slučajevima adresa kućepazitelja ili susjeda (čl. 141., 142.), f) bilo koje drugo mjesto ako adresat na to pristane (čl. 140/2.), g) u sudu ako se tamo zatekne adresat ili osoba ovlaštena za preuzimanje pismena za adresata (*arg. ex.* 133/1., 140/1.), h) bilo koje drugo mjesto u skladu s odlukom suda (čl. 140/3), i) ako je adresat odvjetnik – pretinac u sudu (čl. 134. b), j) oglasna ploča suda (čl. 133. b/2., 134. a, 134. b/2., 145/5.), k) adresa iz evidencije policijske uprave o prebivalištu i boravištu građana (čl. 143. a/1.).¹⁹

3.2. Mjesto dostave pravnim osobama i državnim tijelima

Pravnoj osobi koja je **upisana u određeni sudski ili drugi javni upisnik** dostava se obavlja na adresu navedenu u tužbi. Ako dostava na adresu navedenu u tužbi ne uspije, dostava će se obaviti na adresu sjedišta te osobe upisanu u upisniku, dakle na adresu koja je registrirana kao sjedište te pravne osobe.²⁰ Međutim, ako dostava ne uspije ni na toj adresi, dostava se obavlja stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatra se da je dostava uredno obavljena istekom osmoga dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda (čl. 134. a st. 1. ZPP 03).

---

¹⁶ Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 194.

¹⁷ Sessa, Đ., „Dostava“, *Novote u parničnom postupku, Organizator*, Zagreb 2003., *Op. cit.* str. 160.

¹⁸ Po pitanju mjesta dostave, sustav uručenja u SR Njemačkoj je radikalno suprotan hrvatskom i slovenskom sustavu uručenja. Naime, uručenje se, prema njemačkom pravu treba izvršiti u prvom redu u mjestu gdje se osoba kojoj se treba uručiti neko pismeno nađe ili zatekne (na ulici, u bilo kojem objektu). Vidi članak 180 DZPO. Dakle, svi ostali načini dostave koji su u hrvatskom i slovenskom pravu prvenstveni načini dostave, u Njemačkoj su samo zamjena za redoviti način dostave. U njemačkom pravu rezervno mjesto dostave je stan ili kuća, mjesto gdje pravna osoba ima svoje predstavništvo.

¹⁹ Tako kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 194.

²⁰ „Uredom odnosno poslovnim prostorijom pravne osobe smatraju se one poslovne prostorije u kojima se nalazi njezino sjedište“ – VSH Rev - 25/86. od 29. 12. 1987. g.

Dakle, za razliku od dosadašnje prakse sud dostavu pismena pokušava najviše tri puta, s tim da će se treći put dostava vršiti preko oglasne ploče. To ne znači da već i drugi pokušaj dostave ne može biti preko oglasne ploče. Naime, ako dostava tuženiku na adresu koju je tužitelj naveo u tužbi kao adresu registriranog sjedišta ne uspije, druga dostava će biti dostava preko oglasne ploče.²¹ Na navedeni način će se postupiti kako u odnosu na tuženika, tako i u odnosu na tužitelja, ako se pokaže da se dostava ne može obaviti na adresama navedenim u tužbi.

Pravnoj osobi koja je upisana u sudski, odnosno drugi javni upisnik dostava se obavlja prvenstveno na adresu navedenu u tužbi. Ako dostava na tu adresu ne uspije, sud će dostavu obaviti na onu adresu koja je u odgovarajućem upisniku registrirana kao sjedište te pravne osobe. Prema stajalištu sudske prakse izraženom u presudi VSH Rev - 25/86 od 29. 12. 1987. g., uredom, odnosno poslovnom prostorijom pravne osobe smatraju se one poslovne prostorije u kojima se nalazi njezino sjedište. Ako dostava ne bude mogla obaviti niti na tu u registru označenu adresu sjedišta, dostava će se obaviti oglašavanjem na oglasnu ploču suda i smatrat će se da je uredno obavljena protekom osmog dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda (čl. 134. a st. 1. ZPP 03). Međutim, u sudskoj praksi se pojavila **dvojba**, kako će sud postupiti kada je u tužbi već navedena adresa tuženika koja je istovjetna adresi pravne osobe koja je zabilježena u sudskom registru. Temeljem odredbe 134. a. ZPP-a 03 sudovi su smatrali, da u tom slučaju dostavu treba ponoviti na istu adresu, dakle neovisno o tomu što je i u tužbi i u sudskom registru ista adresa, dostavu je trebalo pokušati dva puta. Rješenje ovog problema donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008. g.²², na način da je iza st. 1. čl. 134. a. dodao st. 2. kojim se izričito propisuje da **kada je adresa upisanog sjedišta pravne osobe adresa navedena i u tužbi, dostava na tu adresu se neće ponavljati već će se odmah pristupiti dostavi putem oglasne ploče suda**. Navedena odredba se primjenjuje kako na tuženika, tako i na tužitelja ako se pokaže da mu se dostava pismena ne može obaviti na adresi koju je sam tužitelj naveo u tužbi.

Pravna osoba se može u parničnom postupku javiti i u ulozi umješaka (čl. 206. – 209. a), imenovanog prethodnika (čl. 210.) ili trećega obaviještenog o parnici (čl. 211.). Tim bi subjektima, *a cohaerentia, a completudine*, dostavu trebalo obavljati i po posebnim pravilima o dostavi pravnim osobama koje su upisane u odgovarajući upisnik. U tom slučaju bi naznaka adrese iz podneska imala analognu ulogu kao i naznaka adrese u tužbi.²³ Na isti način obavljala bi se i dostava pravnim osobama kao trećima od kojih bi se tražila edicija isprava (čl. 234.), odnosno pravnim osobama kojima je povjeren vještačenje (čl. 252.).

Ako se dostava treba obaviti pravnim osobama u inozemstvu vrijede opća pravila o dostavi pravnim subjektima u inozemstvo, (čl. 136.) i opća pravila

---

²¹ Tako i Sessa, Đ., *Op. cit.* (bilj. 17.), str. 160.

²² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Narodne novine*, br. 84/08, od 18. srpnja 2008. godine (u daljnjem tekstu ZPP 08) koje su stupile na snagu 1. listopada 2008. godine.

²³ *Op. cit.* Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 241.

o postavljanju zastupnika za primanje pismena (čl. 146.). Nadalje, dostava ovim osobama se može obavljati i po pravilima o tzv. sporazumnoj dostavi (čl. 133. b).

Dostava državnim tijelima **redovito** se obavlja (izravno u sudu, na pošti, itd.) predajom pismena osobi ovlaštenoj za primanje pismena ili radniku koji se zatekne u uredu, odnosno poslovnoj prostoriji (čl. 134. st. 1.). Osoba ovlaštena za primanje pismena je ona osoba kojoj je taj posao povjeren internim rasporedom poslova u državnom tijelu i koja će redovito raditi u prijamnom uredu (pisarnici). Također, može biti i osoba koja u sudu ili na pošti preuzima pismena za državno tijelo čiji bi identitet i ovlaštenje za preuzimanje trebalo u tom slučaju utvrditi i konstatirati u dostavnici ili zapisniku. Na posljétku ovlaštena osoba može biti i zastupnik toga tijela u sudskom postupku, npr. državni odvjetnik ili njegov zamjenik koji nastupa u ime državnoga odvjetništva u konkretnom postupku, njima bi se dostava mogla obaviti u sudu. Radnik zatečen u uredu može biti svaka osoba koja prema ugovoru o radu s državom radi ili je odlukom ovlaštenog tijela raspoređena da radi u državnom tijelu kojem se dostava treba obaviti. Ovdje može biti riječ o državnom službeniku ili namješteniku.

3.3. Mjesto dostave fizičkim osobama

Dostavi fizičkim osobama se obavlja na adresu njihova stana, odnosno njihovog prebivališta ili boravišta.

Novine u ZPP 08 odnose se i na mjesto na kojem se obavlja dostava. ZPP 08 u noveliranom čl. 141. predviđa dvije kategorije fizičkih osoba: 1) one koje obavljaju registriranu djelatnost i 2) one koje ne obavljaju registriranu djelatnost, odnosno one koje obavljaju registriranu djelatnost, ali im se dostava obavlja u sporovima koji se ne tiču te djelatnosti.

3.3.1. Mjesto dostave fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost

Bitna novina je sadržana u čl. 134. a. st. 3. ZPP 08 temeljem kojeg se izjednačava dostava za fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost (obrtnici, trgovci pojedinci, odvjetnici²⁴, javni bilježnici, liječnici,²⁵ itd.)²⁶ ako se dostava obavlja **u vezi s tom djelatnošću**²⁷, s dostavom pravnim osobama.²⁸ Ovakvim nabravanjem

²⁴ Ovdje je riječ o slučaju kada se te osobe pojavljuju kao stranke u postupku, a ne kao punomoćnici.

²⁵ Ovdje nije riječ o liječniku koji je u radnom odnosu u bolnici, domu zdravlja i slično, već o onom liječniku koji svoj posao obavlja kao samostalnu registriranu djelatnost.

²⁶ Fizičke osobe koje obavljaju određenu registriranu djelatnost određene su na dva načina, primjericnim nabravanjem i općom formulom. Vidi kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 262.

²⁷ U sporovima koji nisu u vezi s tom djelatnošću, primjerice statusne, obiteljskopravne parnice, dostava se vrši po općim pravilima o dostavi fizičkim osobama koje ne obavljaju takvu djelatnost.

²⁸ Unošenjem ove odredbe u ZPP-u, pravila koja se odnose samo na posebnu kategoriju fizičkih osoba koje obavljaju registriranu djelatnost, postaju opća za sve druge građanske sudske postupke u kojima se odredbe ZPP-a supsidijarno primjenjuju. Tako kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 262.

status navedenih osoba je apsolutiziran, dakle za njih je nedvojbeno da obavljaju registriranu djelatnost. Dakle, ovo vrijedi kad se te osobe pojavljuju kao stranke u postupku, a u vezi s djelatnošću koju obavljaju. Naime, ovu odredbu treba tumačiti jednako kako prema trgovcu, tako i prema odvjetniku. Stoga se ona neće primjenjivati u nekom njihovom osobnom sporu (npr. radi uzdržavanja), ali niti onda kada se dostava vrši odvjetniku kao punomoćniku stranke, jer tu sam odvjetnik nije stranka. Prema odvjetniku će se ova odredba primjenjivati jedino onda kada se on pojavljuje kao stranka u sporu vezanom za njegovu odvjetničku djelatnost (npr. tužba za naknadu štete počinjene prilikom zastupanja). Uostalom, dostava odvjetniku kao punomoćniku u njegovoj pisarnici regulirana je čl. 139. ZPP 03.²⁹

Navedeno rješenje polazi od stajališta da su i fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost dužne organizirati svoju djelatnost na način da im se dostava može uredno obaviti na njihovim adresama iz upisnika u koji su upisane.³⁰ Pored primjerice navedenih fizičkih osoba koje obavljaju registriranu djelatnost, ZPP 08 daje i opću formulaciju „**fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost**“, pod koju bi mogli svrstati sve fizičke osobe koje moraju biti upisane u odgovarajući upisnik da bi mogle obavljati određenu djelatnost. Međutim, ako osoba obavlja djelatnost za koju je morala biti upisana u odgovarajući upisnik, a ona ipak nije upisana³¹, na nju se neće primjenjivati odredbe o dostavi pravnim osobama, već će se primjenjivati pravila o dostavi fizičkim osobama koje ne obavljaju registriranu djelatnost.

Tako se dostava fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost najprije treba pokušati obaviti na adresu navedenu u tužbi (čl. 134. a st. 3.). Ako dostava na adresu navedenu u tužbi ne uspije, dostava će se obaviti na adresu upisanu u upisniku, ako se ona razlikuje od adrese navedene u tužbi. Međutim, ako dostava ne uspije ni na toj adresi, dostava će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava obavljena istekom osmoga dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.^{32 33} Međutim, Novelom 2008. na fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost, u sporovima u vezi s tom djelatnošću primjenjuje se i odredba po kojoj se pravnoj osobi dostava koja nije uspjela na adresu iz tužbe, **ako se adresa iz tužbe i adresa iz upisnika podudaraju, neće ponoviti, već će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.** Na taj način je isključena mogućnost ponovnog pokušaja dostave koji je inače predviđen

²⁹ Vidi čl. 139. ZPP 03, koji glasi „Dostava odvjetniku kao punomoćniku može se obaviti i predajom pismena osobi koja radi u odvjetničkom uredu.“

³⁰ O dostavi pravnim i fizičkim osobama s registriranom djelatnošću vidi Triva, S., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2004., (dalje Triva - Dika, GPPP), str. 373.

³¹ Ako nije upisana u upisnik, dostava joj se ni ne može vršiti na adresu iz upisnika (*arg. ex. 134. a. st.1. i 2.*).

³² Kada se dostava vrši putem oglasne ploče suda sud treba donijeti posebno interno dostavno rješenje.

³³ Opširnije o problemima dostave putem oglasne ploče kod Sesar, M., „Dostavljanje oglasnom pločom suda u parničnom postupku“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 43. 2/2006., str. 41. – 53.

za ponovnu dostavu fizičkim osobama koje ne obavljaju registriranu djelatnost (čl. 141-143. ZPP 08).³⁴ To je dodatni argument da se dostava toj kategoriji fizičkih osoba obavlja u cijelosti po pravilima o dostavi pravnim osobama koje su upisane u odgovarajući registar.³⁵

Ako tužitelj nije naveo adresu u tužbi, jer sam nije mogao saznati adresu osobe kojoj pismeno treba dostaviti, temeljem čl. 148. ZPP - a³⁶, sud je dužan nastojati da od nadležnog tijela uprave ili na drugi način dobije potrebne podatke.³⁷ Posebice je obveza na sudu da po službenoj dužnosti sazna adresu fizičke osobe upisane u registar kojeg vodi sud (primjerice trgovački sud za trgovca pojedinca).³⁸ Postoje i pravna shvaćanja izražena u sudskim presudama, po kojima sud ne može pozivati tužitelja da dostavi adresu tuženika, trgovačkog društva, kad se ovaj navodno odselio, jer je sjedište trgovačkog društva upisano u trgovačkom registru kojeg i vodi taj sud.³⁹ Međutim, sud bi morao imati mogućnost pozvati tužitelja da mu dostavi podatke o adresi tuženika iz upisnika ako sam ne može pribaviti te podatke zato što sam ne vodi taj upisnik, niti je izravno povezan s upisnikom u koji je ona upisana. Ako ni tužitelj ne bi bio u mogućnosti sam pribaviti te podatke, u tom slučaju bi sud bio dužan nastojati doći do tih podataka preko nadležnog tijela uprave ili na drugi način. U skladu s navedenim je presuda VSH: Rev – 1548/92 – IO 1994/286 po kojoj je sud dužan dobiti podatke o adresi tuženika samo ako stranka ne može sama saznati tu adresu, zbog čega će sud, kad se pokaže da je tuženik nepoznat na adresi naznačenoj u tužbi, postupiti u skladu s čl. 109. ZPP-a i pozvati tužitelja da pribavi adresu tuženika.⁴⁰ Međutim, i dalje ostaje otvoreno pitanje koje zakonodavac nije izrijekom riješio, a to je pitanje kako se obavlja dostava na adresu iz tužbe, odnosno na adresu upisanog sjedišta. *Dika* smatra da bi ovdje mogli govoriti o dvije interpretativne solucije. Po jednom rješenju dostava fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost u vezi s tom djelatnošću obavljala bi se po pravilima o dostavi fizičkoj osobi koja ne obavlja upisanu djelatnost, dakle pokušajem osobne predaje, pa ako ona ne bude moguća, predajom osobi koja radi na istom radnom mjestu ili pokušajem osobne predaje, a ako ona ne bude moguća, uz ostavljanje obavijesti o tome kad će se ponovno pokušati te tek pri ponovnom pokušaju ako se predaja ne bude mogla osobno obaviti, osobi koja radi na istom radnom mjestu (*arg. ex. čl. 142. st. 2. ZPP*).

---

³⁴ Tako kod Čuveljak, J., „Novosti u ZPP – u“, *Pravo i porezi*, br.10., listopad 2008. str. 3.- 16.

³⁵ Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 264.

³⁶ Iz odredbe čl. 148. ZPP-a prvenstveno proizlazi dužnost tužitelja da obavijesti sud da ne može saznati adresu protivne stranke, a tek onda obveza suda da nastoji od nadležnog tijela dobiti taj podatak. OSZG Gž-2006/87 od 7. 4. 1987., *Pregled sudske prakse(dalje PSP)* - 41/95.

³⁷ Ako stranka ne može saznati adresu osobe kojoj pismeno treba dostaviti, sud je dužan sam pribaviti potrebne podatke. PSH, Pž 323/90 od 5. 2. 1991. – PSP 48/134.

³⁸ Sjedište trgovačkog društva upisano je u trgovačkom registru. Trgovačko društvo se ne može odseliti kao fizička osoba. Ako dostava nije moguća jer trgovačko društvo ne radi i nema osobe kojoj bi se pismeno moglo predati, sud može postaviti privremenog zastupnika. VTSRH, Pž 2828/94 od 6. 9. 1994., *Zbirka* 3/89.

³⁹ Vidi, VTSRH: Pž – 2828/94 – PSP 3/89.

⁴⁰ Tako kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 263.

Drugo rješenje moglo bi biti da bi im se dostava obavljala u cijelosti uz primjenu pravila o dostavi pravnim osobama, dakle fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost osobno ili radniku ovlaštenom za primanje pismena ili radniku koji se zatekne u uredu, odnosno poslovnoj prostoriji. Smatramo da bi trebalo prihvatiti drugo rješenje.

Iako je ZPP 03 u čl. 134. a predvidio primjenu odredaba koje se odnose na dostavu pravnim osobama, na dostavu fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost u vezi s tom djelatnošću, nije izrijekom propisano da se na dostavu fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost primjenjuje i pravilo po kojem se predaja pismena obavlja osobi ovlaštenoj za primanje pismena ili radniku koji se zatekne u uredu, odnosno da se punomoćniku fizičke osobe koji je njezin radnik dostava obavlja po pravilima o dostavi poslodavcu (čl. 134. st. 3.). No, premda nije izrijekom predviđeno *arg. a cohaerentia*, možemo zaključiti da se navedeno pravilo odnosi i na dostavu fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost u vezi s tom djelatnošću.⁴¹

Dostava na adresu iz tužbe, odnosno na adresu iz registra, u pravilu se obavlja preko pošte (čl. 133. st. 1.), ali i preko javnog bilježnika (čl. 133. st. 1., čl. 133. a, čl. 140. st. 4.), te sudskog dostavljača (čl. 133. st. 1.). Nadalje, dostava fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost moguća je i na adresu ili osobi u skladu sa sporazuma stranaka (čl. 133. b), preko sudskog pretinca (čl. 134. b st. 1.), u sudu ako se tamo zatekne (čl. 140. st. 1.) ili na nekom drugom mjestu ako na to pristane (čl. 140. st. 2.), odnosno na bilo kojem drugom mjestu ako sud tako odluči (čl. 141. st. 3.).

U praksi već postoje razmišljanja po kojima bi ovakav način dostave trebalo predvidjeti uvijek kada se dostava vrši fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost, neovisno o tomu je li se dostava obavlja u vezi s tom djelatnošću ili ne.⁴² Naime, na ovaj način je olakšano postupanje sudova, jer oni više nisu obvezni ponavljati dostavu u slučaju neuredno iskazane dostave koja je poslana na adresu iz tužbe, ako je ista identična adresi upisanog sjedišta pravne osobe, odnosno fizičke osobe koja obavlja određenu registriranu djelatnost kada se osobi dostava obavlja u vezi s tom djelatnošću.⁴³

---

⁴¹ Tako kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 171. - 290.

⁴² Vidi, Sessa, Đ., *Op. cit.* (bilj. 17.), str. 27. – 45., Autor smatra da takvo stajalište nije ispravno. *Op. cit.* str. 33. „Ovu odredbu treba jednako tumačiti i prema trgovcu ili obrtniku tako i prema odvjetniku, pa kako se obrtniku ili trgovcu neće dostava vršiti u smislu ove odredbe u njegovom osobnom sporu kojeg vodi primjerice radi uzdržavanja, isto tako nema mjesta njenoj primjeni niti kada se dostava vrši odvjetniku kao punomoćniku stranke bez obzira što odvjetnik zastupajući neku stranku obavlja svoju osnovnu djelatnost koju je po zakonu ovlašten obavljati, već samo kada se odvjetnik pojavljuje kao stranka u sporu vezanom za njegovu odvjetničku djelatnost“. Autor svoj stav argumentira činjenicom da je dostava odvjetniku u njegovoj pisarnici regulirana drugom odredbom sadržanom u čl. 139. ZPP-a. Da je volja zakonodavca bila propisati dostavu odvjetniku u svakom slučaju u smislu čl. 134. a ZPP-a mjesto takvom rješenju bilo bi u toj odredbi kako ranije, tako i nakon novele ZPP-a iz 2008.

⁴³ Takvo stajalište se zastupa kod Vukić, H., „Dostava u parničnom i ovršnom postupku – prijedlog *de lege ferenda*“, *Pravo i porezi*, god. XV., br. 11/2006., str. 42. – 44., dakle autor zastupa analognu primjenu pravila koja se odnose na dostavu pravnim osobama i fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost na sve fizičke osobe.

3.3.2. Mjesto dostave fizičkim osobama koje ne obavljaju registriranu djelatnost ili neovisno o toj djelatnosti

Fizičke osobe koje ne obavljaju registriranu djelatnost su najbrojnija kategorija adresata u parničnom postupku. ZPP 08 ponovno je izmijenio odredbu čl. 141. koja je bila mijenjana i ranijom Novelom iz 2003. g. Navedenom odredbom regulira se pitanje dostave fizičkoj osobi u situacijama kada zakon ne zahtijeva osobnu dostavu. Novi režim polazi od stajališta da svaka fizička osoba, sukladno propisima o prebivalištu⁴⁴ i boravištu⁴⁵ građana, mora uredno prijavljivati svoje kretanje u zemlji i tako omogućiti vođenje postupka u kojemu sudjeluje kao stranka.⁴⁶ U slučaju neuredne dostave za „obične“ fizičke osobe, dostava bi se pokušala obaviti na adresu upisanog prebivališta ili boravišta takvih osoba prema podacima iz evidencije Ministarstva unutarnjih poslova i to dva puta u razmaku od 15 dana, pa tek onda stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.

Radi ozbiljenja načela pravne sigurnosti, otvorena je mogućost da stranke unaprijed osiguraju pouzdanost dostave upisivanjem adrese na kojoj će im se obavljati dostava, odnosno osobe kojoj će se umjesto nje obavljati dostava, a sve prijavom kod nadležnih tijela Ministarstva unutarnjih poslova. Isto tako, propisano je ovlaštenje za zainteresirane osobe u parničnom postupku da pribave podatke o adresama ili načinima dostave za pravne subjekte kod nadležnih tijela Ministarstva unutarnjih poslova, što bi sve trebalo rezultirati lakšim postupanjem sudova i bržim pružanjem tražene pravne zaštite. Dostava fizičkoj osobi koja ne obavlja registriranu djelatnost bi nakon ZPP-a 08 mogla ostati bezuspješna samo ako osoba nema prijavljeno prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj. Međutim, postoji mogućnost da osoba nema prijavljeno ni mjesto prebivališta, ni boravišta u evidenciji Ministarstva unutarnjih poslova, odnosno da se radi o osobama koje se ilegalno nalaze na teritoriju Republike Hrvatske, pa tu nailazimo na problem da im se dostava ne može obaviti na adresi iz tužbe, odnosno spisa ili evidencije. Naime, u tim slučajevima se ne bi ispunio preduvjet za dostavu putem oglasne ploče suda, jer ista podrazumijeva neuspjeh dostave na nekoj od prijavljenih adresa.

---

⁴⁴ Zakon o prebivalištu i boravištu građana (*Narodne novine*, br. 53/91, 26/93 i 11/00, u daljnjem tekstu ZPBG), čl. 1. „Svaki hrvatski državljanin koji se nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ima prebivalište u Republici Hrvatskoj, a može imati i boravište.“ čl. 2. „Prebivalište je mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi i u kojem ima osigurano stalno stanovanje..“

Do odluke Ustavnog suda br. U-I-496/1998 (*Narodne Novine*, br. 11/00) tekst tog članka je glasio: „Prebivalište je mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi i u kojem ima osigurano stalno stanovanje. U smislu ovog zakona smatra se da građanin ima osigurano stalno stanovanje ako ima useljiv stan po osnovi vlasništva, ugovora o najmu, podnajmu, ili drugoj valjanoj pravnoj osnovi.“

⁴⁵ Čl. 5. ZPBG - a „Boravište građana može biti uobičajeno i privremeno. Uobičajeno boravište je mjesto u kojem građanin trajnije boravi, bez namjere da se u tom mjestu naseli. Privremeno boravište je mjesto u kojem se građanin zadržava do 30 dana.“

⁴⁶ Čl.5. ZPBG - a „Građani su dužni prijaviti i odjaviti prebivalište, prijaviti uobičajeno boravište te prijaviti promjenu adrese stanovanja.“

U slučajevima za koje bi se moralo uzeti da dostava nije uspjela, dakle ne samo da pokušaj jednog načina na jednom od mogućih mjesta nije uspio, trebalo bi, iako za to nema više izravnog uporišta u ZPP-u jer u njemu takve situacije više nisu izriječkom predviđene, „po prirodi stvari“ primijeniti sve one mehanizme dostave kojima se u takvim slučajevima pribjegavalo u praksi prema prijašnjem uređenju, dakle pokušati pribaviti „pravu“ adresu stana ili radnog mjesta⁴⁷ te dostavu (eventualno) pokušati obaviti preko posebnih dostavljača. U krajnjem slučaju adresatu bi trebalo postaviti privremenog zastupnika (čl. 84. ZPP-a).⁴⁸

ZPP 08 doprinio je umanjeњу značenja javnobilježničke dostave. Naime, novo uređenje dostave fizičkim osobama koje ne obavljaju registriranu djelatnost, odnosno fizičkim osobama koje obavljaju takvu djelatnost u sporovima koji se ne tiču takve djelatnosti, omogućava zamjensku dostavu preko oglasne ploče suda, čime se slučajevi u kojima bi se dostava mogla smatrati neuspjelom svode na minimum.⁴⁹

3.3.3. Dostava zamjenskom primatelju

U slučaju kada dostavljač ne zatekne adresata u njegovom stanu, pismo se može uručiti drugoj osobi, za koju nastaje obveza predaje pismena adresatu kojem je podnesak ili pismo namijenjeno. Riječ je osobi koja je **punoljetni član domaćinstva adresata** i koja je dužna primiti pismo za adresata. ZPP 03 je izriječkom propisao da mora biti riječ o punoljetnom članu domaćinstva, dok je prijašnja odredba navodila odraslog člana domaćinstva.⁵⁰ Međutim, može se desiti da dostavljač ne zatekne u stanu ni punoljetnog člana domaćinstva, u tom slučaju dostava će se obaviti predajom pismena **susjedu ili kućepazitelju, ali samo ako oni na to pristanu**.⁵¹

Noveliranim čl. 141. ZPP 08 propisano je da ako se fizička osoba koja ne obavlja registriranu djelatnost, te fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost u sporovima koji se ne tiču te djelatnosti ne zateknu u svom stanu, dostava će im se obaviti predajom pismena nekome od njezinih **poslovno sposobnih članova kućanstva**⁵², koji je dužan primiti pismo. Razlog ovakvom rješenju proizlazi,

---

⁴⁷ Kad su u pitanju osobe koje se ilegalno nalaze u Republici Hrvatskoj, bit će u pravilu riječ o osobama koje tu ilegalno rade.

⁴⁸ Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 257.

⁴⁹ *Ibid.*, str. 220.

⁵⁰ Novelom 2003. je u čl. 141. ZPP izraz odrasli član kućanstva zamijenjen izrazom punoljetni član domaćinstva zato da bi se neodređeni izraz „odrasli“ zamijenio pravno definiranim terminom „punoljetni“ (čl. 120. Obiteljskog zakona, *Narodne novine*, br. 116/03, 17/04, 136/04 i 107/07.).

⁵¹ Može se dogoditi da adresat, punoljetni član domaćinstva, susjed, kućepazitelj, osoba koja radi na istom radnom mjestu odbije bez zakonitog razloga primiti pismo. U tom slučaju će dostavljač pismo ostaviti u stanu ili prostorijama gdje se ta osoba nalazi ili će pismo pribiti na vrata stana ili prostorije. Ovakva dostava je dopuštena i kada se radi o pismenima za koje je predviđena osobna dostava, ali uz uvjet da je prethodno obavio sve radnje potrebne za osobnu dostavu.

⁵² Propisivanje da je dostava uredna ako se izvrši poslovno sposobnom članu domaćinstva, u odnosu na dosadašnju odredbu koja je govorila o punoljetnom članu domaćinstva, znatno se proširuje krug osoba kojima će se moći izvršiti dostava. Naime, i osobe koje nisu punoljetne mogu biti poslovno sposobne.

s jedne strane, iz shvaćanja da dostava punoljetnoj osobi ima smisla, samo ako je ona punoljetnošću stekla redovito svojstvo takve osobe – poslovnu sposobnost, dok s druge strane ne bi trebalo praviti razliku između poslovno sposobnih osoba ovisno o tome jesu li ili nisu punoljetne.⁵³ Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti nije zatekla u svom stanu i ako se ono ne može predati nekome od njezinih poslovno sposobnih članova domaćinstva, pismeno se može predati kućepazitelju ili susjedu, ako oni na to pristanu, u kojem slučaju će se dostava smatrati uredno obavljenom (čl. 141. st. 2.). Smatram da bi ovdje bilo potrebno precizirati što bi se moglo smatrati stanom temeljem ovih odredaba. Mišljenja sam da ovdje termin „stan“ treba shvatiti u širem smislu, naime ne samo kao stan u vlasništvu fizičke osobe kojoj dostavu treba obaviti, već kao svako mjesto u kojem adresat dostave stanuje neovisno je li stan, odnosno kuća u kojoj stanuje u njegovom vlasništvu ili je najmoprimac. Također, u smislu ove odredbe stan fizičke osobe bio bi i stan ili obiteljska kuća u kojoj osoba živi kao član obiteljskog domaćinstva.⁵⁴

Poslovno sposobni član kućanstva u pravilu je dužan primiti pismeno umjesto adresata (čl. 141. st. 1.), a ako to odbije može ga se pozvati na odgovornost (čl. 149. a). Prema uređenju koje je važno do ZPP 08. punoljetni član domaćinstva nije bio dužan primiti pismeno ako je adresat bio odsutan i ako mu se preuzeto pismeno ne bi moglo na vrijeme predati. Međutim, ZPP 08 ne spominje mogućnost odbijanja primitka pismena iz tih razloga, ali bi trebalo uzeti da je ona imanentna prirodi stvari. Naime, dužnost zamjenskog primatelja da preuzme pismeno ima smisla samo ako bi ga on mogao pravodobno prosljediti izravnom adresatu. S tim u skladu je i odredba čl. 141. st. 5. ZPP 08 prema kojoj su zamjenski primatelji dužni pismeno predati adresatu.⁵⁵

Ako se dostava obavlja **na radnom mjestu** osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a dostavljač osobu tamo ne zatekne, dostava se može obaviti osobi koja na istom mjestu radi, ali samo ako ona pristane primiti pismeno (čl. 141. st. 3. ZPP - a). Pod istim radnim mjestom ovdje bi trebalo podrazumijevati istu tvrtku, ustanovu ili državno tijelo. Međutim, predaja pismena drugoj osobi nije dopuštena ako ona sudjeluje u parnici kao protivnik osobe kojoj dostavu treba obaviti (čl. 141. st. 4. ZPP - a). Osobe kojima se dostava obavi umjesto osobi kojoj se pismeno ima dostaviti, dužne su joj predati pismeno (čl. 141. st. 5. ZPP - a).⁵⁶

3.3.4. Osobna dostava

Postoje pismena koja se smiju dostaviti samo osobno stranci, njenom zakonskom zastupniku ili opunomoćeniku. Pa se tako u čl. 142. st. 1. navodi da se tužba, platni nalog, presuda i rješenje protiv kojeg je dopuštena posebna žalba te

⁵³ Ovakvo stajalište kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 249.

⁵⁴ Ako bi se drugačije shvaćao termin „u svom stanu“ došli bi do apsurdna da bi se dostava temeljem odredbe čl.141. ZPP-a mogla vršiti samo fizičkim osobama koje imaju stan u vlasništvu.

⁵⁵ Tako Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 209.-210.

⁵⁶ Svaka od navedenih osoba koja je primila pismeno za drugoga, samim tim ulazi u određeni obveznopravni odnos spram adresatu. Naime, preuzeto pismeno mu je dužna predati, a ako to ne učini, pa adresat njenom krivnjom ne primi pismeno, odgovara mu za svu tim proizročenu štetu.

pravni lijek dostavljaju osobno stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku. U ostalim slučajevima pismena se dostavljaju osobno samo kada je tako izričito predviđeno ZPP-om, odnosno kada sud smatra da je zbog priloženih isprava u izvorniku ili zbog kojega drugog razloga potrebna veća opreznost. U slučaju da se ova pismena ipak ne budu mogla dostaviti osobno, dostavljač je dužan ostaviti pisanu obavijest osobama iz čl. 141. ZPP 03, dakle poslovno sposobnom članu domaćinstva, susjedu, kućepazitelju, osobi koja radi na istom radnom mjestu, da će ponovno pokušati dostavu u određeni dan i sat, s tim da bi navedene osobe trebale uputiti dostavljača kada bi se adresat mogao zateći u svom stanu ili na radnom mjestu. Ako ni na ovaj način ne bude obavljena osobna dostava, dostava će se obaviti poslovno sposobnom članu domaćinstva, susjedu, kućepazitelju, osobi koja radi na istom radnom mjestu, dakle drugoj osobi i s tim će se smatrati da je dostava uredno obavljena.

Za razliku od ZPP 03 sada se u čl. 142. ZPP 08 izričito navode kategorije fizičkih osoba kojima se osobna dostava obavlja primjenom ovih pravila, i to:

- a) fizička osoba koja ne obavlja registriranu djelatnost,⁵⁷
- b) fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost, ali se radi o sporu koji se ne tiče te djelatnosti.

Ova posljednja novela pokušala je zatvoriti krug dostave tako da se i u slučaju kada dostava nije obavljena ima smatrati da je pismeno uručeno ako su se ispunile sve pretpostavke predviđene zakonskim odredbama.

Dosadašnji čl. 143. ZPP - a predvidio je samo obvezu dostavljača, da u slučaju kada dostava nije bila moguća osobi kojoj se pismeno treba uručiti ili kada druge osobe koje bi pismeno trebale primiti u ime i za račun adresata pismeno ne mogu uručiti adresatu na vrijeme, da pismeno vrati sudu uz naznaku gdje se osoba kojoj pismeno treba uručiti nalazi i uz naznaku osobe od koje se to saznalo.

3.4. Promjena adrese

Članak 145. st. 1. ZPP 76 propisivao je dužnost da, u slučaju kada stranka ili njezin zakonski zastupnik do dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak završava promijene svoje prebivalište ili stan, o tome odmah obavijestiti sud. Ova

⁵⁷ Vidi kod Boić, V., „Utvrđivanje imovine dužnika u ovršnom postupku“, *Aktualni problemi oko dostave sudskog pismena, prokaznog popisa imovine, prokazne izjave*. Izvor: www.nn.hr/lgs.axd?t=16&id=1152
U navedenom članku se navodi da se prilikom izrade izmjena i dopuna ZPP 08 predlagao novi članak 142. a ZPP-a u kojem bi bilo definirano da u sporovima u kojima je tuženik fizička osoba, koja ne obavlja registriranu djelatnost, a koji sporovi se odnose na povremene tražbine za pružene usluge, odnosno obavljene isporuke, a vrijednost predmeta spora ne prelazi 5.000,00 kn, dostava se obavlja na adresu tuženika koja je u ugovoru o pružanju usluga naznačena kao adresa korisnika, odnosno na adresu tuženika na koju su pružane određene usluge. Ukoliko se na tim adresama ne bi uspjela obaviti dostava pismena ni prigodom drugog pokušaja, ili stoga što tuženik ni nakon druge ostavljene obavijesti nije preuzeo pismeno u pošti, dostava će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Temelj za takova razmišljanja bila je činjenica da se fizičkim osobama dostava mora moći obaviti na adresi iz ugovora o pružanju usluga, te je prihvaćena mogućnost da se dostava smatra urednom i kad je poštar ostavio obavijest o tome da se pismeno može podići na pošti, a ono nije podignuto.

dužnost postojala je i nakon što bi drugostupanjska odluka kojom se postupak okončava postala pravomoćna. Dakle, za razliku od ZPP 56 koji je tu dužnost predviđao samo dok parnica teče, što bi značilo do pravomoćnosti (čl. 134. st. 1.). Tako primjerice odluka protiv koje nije bilo redovnog pravnog lijeka postala bi pravomoćnom u trenutku njenog donošenja, pa je tako u skladu sa ZPP 56 u tom trenutku prestajala i dužnost stranke odnosno njenog zakonskog zastupnika da obavijeste sud o promjeni svoje adrese.⁵⁸ Zbog toga je bilo moguće da nesavjesna stranka izbjegavanjem dostave pravomoćne odluke spriječi njezinu praktičnu realizaciju.⁵⁹ ZPP 76 je navedenu opasnost eliminirao.

U ZPP 03 propisano je da su stranka⁶⁰ ili njezin zastupnik dužni tijekom postupka **odmah izvijestiti sud o promjeni adrese**.⁶¹ Taj se rok produžava i nakon završetka postupka u raznim procesnim situacijama, ovisno o tomu je li uložen pravni lijek, i ako je uložen o kojem pravnom lijeku je riječ. Tako su **stranke dužne odmah izvijestiti sud o promjeni adrese u slijedećim slučajevima:**

a) do isteka roka od šest mjeseci nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke protiv koje žalba nije izjavljena (čl. 145. st. 1. ZPP 03);

b) do isteka roka od šest mjeseci nakon dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak pravomoćno završava (čl. 145. st.1. ZPP 03);

c) do isteka roka od šest mjeseci nakon dostave stranci odluke kojom se revizija odbacuje ili odbija ili pobijana odluka preinačuje, ako je izjavljena revizija (čl. 145. st. 2. ZPP 03);

d) ako je podnesen prijedlog za ponavljanje postupka, taj se rok produžava do isteka roka od šest mjeseci od pravomoćnosti prvostupanjske odluke u tom postupku protiv koje nije izjavljena žalba (postupku kojim se odlučuje o prijedlogu za ponavljanje postupka), odnosno do isteka roka od šest mjeseci od dostave stranci drugostupanjske odluke kojom se postupak za ponavljanje postupka pravomoćno završava (čl. 145. st. 3. ZPP 03).

Upravo bi se u primjeni navedenih odredaba moglo postaviti pitanje kada presuda donesena u drugostupanjskom postupku postaje pravomoćna⁶²:

---

⁵⁸ Više o tomu kod Dika, NPPP, str. 75.; Rupp, Đ., „Neka pitanja u vezi primjene čl. 137. ZPP“, *Odvjetnik*, 1-2/64, str. 1. – 3.

⁵⁹ *Op. cit.* Dika, NPPP, str. 75.

⁶⁰ Kad pravna osoba do dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak završava promijeni sjedište ili samo adresu ureda, odnosno poslovnih prostorija, dostava se ima obaviti shodnom primjenom pravila o dostavi za slučaj kad stranka (fizička osoba) promijeni prebivalište ili stan, vidi presudu VTSRH, Pž - 2086/93 od 15. 2. 1994. – *Praxis* 2/90.

⁶¹ Austrijski *Zustellgesetz* obvezuje stranku koja u tijeku postupka promijeni «mjesto predaje» (adresu) da o tome bez odlaganja obavijesti nadležno tijelo vlasti. Ne učini li ona to, a novo mjesto predaje se ne može utvrditi bez poteškoća, dostavljanje će se dalje obavljati polaganjem bez prethodnog pokušaja dostave, ukoliko procesni propisi ne predviđaju što drugo. Na taj način omogućeno je sudu da neometano nastavi vođenje parničnog postupka. Tako Kušević, P., „Dostavljanje u parničnom postupku - Usporedni prikaz rješenja u hrvatskom, slovenskom i austrijskom pravu“, *Hrvatska pravna revija*, br. 10., god. I., listopad 2001., str. 123.

⁶² *Op. cit.* Triva - Dika, GPPP, str. 638.-639.

- 1) po jednom shvaćanju pravomoćnost (i to podijeljena) nastupa prema određenoj stranci trenutkom dostavljanja presude stranci (*arg. čl. 334/2. Novela 2003.*; tako Juhart)⁶³
- 2) po drugom shvaćanju pravomoćnost nastupa trenutkom donošenja odluke, na ovom stajalištu stoji i sudska praksa. (*arg. čl. 333/1. Novela 2003, tako Triva, Dika, Poznić, Ude*).⁶⁴

Protiv drugog stajališta ističe se da u trenutku donošenja presude za nju još nitko nije vezan, ni sud, jer presuda nije otpravljena, ni stranke, jer im presuda nije dostavljena. Prihvatanje ovog stajališta oduzima svaki smisao dostavljanja odluke strankama, jer bi po njemu ona postala pravomoćna prije nego bi stranke saznale za njen sadržaj.

U prilog drugog stajališta kojeg prihvaćaju *Triva* i *Dika*, ističe se da presuda po zakonu postaje pravomoćna kad se više ne može pobijati redovnim pravim lijekom, a to svojstvo drugostupanjska presuda stječe donošenjem (čl. 331/1.). Obzirom da je sud za svoju presudu vezan od trenutka otpravljanja, bilo bi pravilnije stajalište da presuda od tog trenutka postaje pravomoćna. Obzirom da se moment otpravljanja ne registrira na presudi, niti ga utvrđuje parnični sud, najsvrsishodnije je uzeti da pravomoćnost nastupa danom donošenja presude (naravno ako presudu donesenu tog dana sam drugostupanjski sud ne nadomjesti drugom presudom, ako dakle, baš tu presudu otpravi).⁶⁵

Ako stranka ili njezin zastupnik odmah ne obavijeste sud o promjeni adrese, pa se zbog toga dostava nije mogla uredno obaviti, sud će odrediti da se daljnja dostava u postupku obavlja stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda,⁶⁶ sve dok stranka ili njezin zakonski zastupnik (opunomoćenik) ne priopće sudu svoju novu adresu.⁶⁷ Nakon isteka roka od osam dana od stavljanja pismena na oglasnu ploču suda, dostava pismena se smatra obavljenom. Kad zastupnik za primanje pismena do isteka navedenih rokova promijeni adresu, a o tome ne obavijesti sud, sud imenuje novog zastupnika za primanje pismena kojem će se obaviti i dostava izostalog pismena.⁶⁸ ⁶⁹

---

⁶³ Juhart, J., *Civilno procesno pravo FNRJ*, Ljubljana 1961., str. 447.

⁶⁴ Triva - Dika, GPPP, str. 638.-639; Poznić, B., *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1995., str. 282.; Ude, L., *Civilno pravdni postopek*, Ljubljana, 1998., str. 264.

⁶⁵ Autori ističu kako presuda ne podnosi ni rok ni uvjete pa se njezina pravomoćnost ne može vezivati za „rezolutivni uvjet“ nepreinačenja. Ovdje „rezolutivni uvjet“ treba shvatiti tek figurativno, tehnički, a ne pravno, kao tezu o tome da će pravomoćan postati onaj tekst drugostupanjske odluke koji doživi publicitet, a ne, naravno, onaj kojega se drugostupanjski sud, dok je još u mogućnosti, „odrekao“ tako što je još jednom raspravljao i odlučivao o tome kako treba presuditi. *Op. cit.* Triva - Dika, GPPP, str. 638.-639.

⁶⁶ Ako stranka ili njezin zakonski zastupnik do dostave drugostupanjske odluke promijeni prebivalište ili stan, a da o tome ne obavijesti sud, a dostavljač ne može saznati novu adresu, daljnje dostavljanje obavlja se stavljanjem pismena na oglasnu ploču PSH, Pž 1689/93 od 26.10.1993. – *Praxis* 2/89.

⁶⁷ Vidi kod, Pavlović, M., „Dostava u sudskim postupcima - 2. dio“, *Informator*, br. 5239, 2004.g., str. 6. – 8.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ Ključne izmjene unesene ZPP-om 03 u usporedbi s prijašnjim uređenjem jesu u tome što je dužnost

Naime, ZPP 03 je na ovaj način olakšao položaj suda obzirom da na sudu više nije dužnost da pokuša saznati novu adresu na koju se stranka odselila.⁷⁰ Općenito je intencija ZPP 03 bila da se rizik za uredno vođenje parnice i za zaštitu procesnih prava stranaka u određenoj mjeri prebaci na stranke. Smatram da je ovakvo stajalište zakonodavca logično, s obzirom na to da je u interesu stranke da obavijesti sud o promjeni adrese, neovisno je li se radi o tužitelju ili tuženiku jer obje stranke imaju pravni interes za što bržim okončanjem spora.

3.5. Utvrđivanje adrese

U parničnom postupku vrlo često problem predstavlja i utvrđivanje adrese osobe kojoj treba dostaviti određeno pismeno. Prvo pitanje na koje bi bilo potrebno odgovoriti jest pitanje, tko je dužan utvrđivati adresu takve osobe, na što se nameće logičan odgovor da je to prije svih dužna učiniti stranka. Takav zaključak proizlazi iz činjenice da se cjelokupan postupak vodi na zahtjev stranke, a radi zaštite njenih prava i interesa. Problem je u tomu što stranka najčešće ne može sama saznati adresu. Odredba čl. 148. ZPP 03 propisuje da će, ako stranka ne može sama saznati adresu osobe kojoj pismeno treba dostaviti, sud nastojati od nadležnog tijela uprave ili na drugi način dobiti potrebne podatke.^{71 72} Ova odredba preuzeta je iz Zakona o parničnom postupku iz 1956. godine⁷³ s tek neznatnom izmjenom i zadržala se sve do danas, iako je još za vrijeme važenja ZPP 76 nailazila na oštre kritike. Naime, ova odredba omogućuje stranci da bude pasivna i prepusti sudu utvrđivanje adrese, jednostavno se pozivajući na navedeni

---

obavješćivanja suda o promjeni adrese produžena i za vrijeme nakon pravomoćnosti prvostupanjske odluke, odnosno nakon dostave drugostupanjske odluke kojom se postupak pravomoćno završava, a zatim u tome što je dužnost obavješćivanja proširena sa zakonskog na sve zastupnike stranaka. *Op. cit.* Triva - Dika, GPPP, str. 374.

⁷⁰ ZPP 76 je predviđao da sud, tek nakon što je bezuspješno pokušao saznati novu adresu stranke, smije izvršiti dostavu stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.

⁷¹ Sud je dužan nastojati dobiti podatke o adresi osobe kojoj pismeno treba dostaviti samo onda ako stranka ne može sama saznati tu adresu VSRH Rev. - 1548/92.

⁷² Slovenski ZPP-D, za razliku od hrvatskog, uopće ne predviđa utvrđivanje adrese putem suda. U čl. 148. slovenskog ZPP-D navodi se da je voditelj zbirke podataka dužan stranci koja iskaže pravni interes dati adresu osobe kojoj treba dostaviti pismeno. Pravni interes se dokazuje potvrdom suda o podignutoj tužbi ili o postojanju parnice. Na taj način se rasterećuje sud od obavljanja procesnih radnji koje su u svojoj biti dužnost stranaka. Međutim, situacija je drugačija kada se radi o utvrđivanju adrese pravne osobe. Slovenski ZPP-D s tim u vezi navodi da se subjektu upisanom u sudski registar, društvu ili drugoj pravnoj osobi koja se upisuje u registar dostava obavlja na adresu navedenu u registru. U ovom slučaju se ne može utvrđivati drugu adresu izvan one navedene u registru. U slučaju kada sudsko pismeno nije moguće dostaviti na tu adresu, dostavljanje se obavlja tako da dostavljač pismeno preda sudu koji jer naredio dostavu, a ako se radi o dostavi putem pošte, ostavljanjem obavijesti na vratima, odnosno u poštanskom sandučiću na navedenoj adresi. U obavijesti se naznačuje rok od petnaest dana i mjesto u kojem se pismeno može podignuti, te upozorenje da će se, u slučaju ne podizanja pismena u navedenom roku, dostava smatrati obavljenom onoga dana kada je obavijest dostavljena.

⁷³ Zakon o parničnom postupku od 08. 12. 1956.g. (u daljnjem tekstu ZPP 56) bio je prvi kompletni izvor građanskog procesnog prava u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Zakon o parničnom postupku od 08. 12. 1956. g. objavljen je u „*Službenom glasili FNRJ*“ 4/57, stupio je na snagu 25. 04. 1958. g.

članak bez potrebnog obrazloženja. Međutim, sudska praksa ne dopušta potpunu pasivnost stranke, pa ako tužitelj na poziv suda u određenom roku ne dostavi adresu tuženika, niti ne obavijesti sud da ne može saznati traženu adresu, sud će temeljem čl. 109. st. 4. ZPP 03 odbaciti tužbu. Ipak, i sud je dužan tijekom postupka *ex officio* pokušati pribaviti, odnosno utvrditi određenu adresu: 1. kad odredi izvođenje nekog dokaza po službenoj dužnosti i financirati dostavu tim osobama, primjerice kad treba obaviti javnobilježničku dostavu i 2. kad ocijeni da stranka ne može sama saznati neku adresu, primjerice adresu osoba koje rade u specifičnim državnim tijelima ili koje se nalaze u vojsci, zatvoru itd. (čl. 148. ZPP 03) ili kad policijska uprava odbije zahtjev stranke za davanje podataka o prebivalištu ili boravištu osobe kojoj dostavu treba obaviti u parničnom postupku jer je ocijenila da za to nema pravnog interesa.⁷⁴ U situaciji pod 2. dužnost suda je supsidijarna⁷⁵, odnosno ona nastaje tek ako stranka ne može sama saznati za tu adresu. Kad se pokaže da je tuženik nepoznat na adresi naznačenoj u tužbi, sud mora najprije pozvati tužitelja da pribavi njegovu adresu, a sam će je pokušati utvrditi tek ako tužitelj ne bude mogao.⁷⁶ Stoga sud nije dužan sam utvrđivati adresu tuženika ako tužitelj, iako je bio pozvan da pribavi podatke o njima, nije glede toga ništa poduzeo⁷⁷, u tom slučaju sud bi takvu tužbu trebao odbaciti (čl. 109. st. 4. ZPP). Međutim, sud ne može odbaciti tužbu prije nego pokuša preko nadležnog tijela uprave ili na neki drugi način saznati adresu tuženika,⁷⁸ ako tužitelj u roku koji mu je za to određen ne dostavi točnu adresu tuženika, uz uvjet da je poduzeo odgovarajuće mjere da bi u tome uspio. Sud podatke o adresi prebivališta, odnosno boravišta stranke pribavlja od nadležnog tijela unutarnjih poslova (policijska uprava) koje vodi evidencije o prebivalištu i boravištu građana. Dužnost suda da *ex officio* utvrdi adresu osobe kojoj treba obaviti dostavu postoji i u slučaju kada sama stranka ne može utvrditi adresu državnog tijela kojem treba obaviti dostavu.⁷⁹

---

⁷⁴ Tako kod Dika, M., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 197.-199.

⁷⁵ Vidi VSH: Rev – 1548/92 – IO 1994/286; OS ZG: Gž – 2006/87 – PSP 41/95; PSH: Pž – 323/90 – PSP 48/134.

⁷⁶ Vidi VSH: Rev – 1548/92 – IO 1994/286.

⁷⁷ Vidi ŽS RI: Gž – 2065/02 – IO 2/02 – 169.

⁷⁸ Vidi OS ZG: Gž – 3678/81 – PSP 19/194.

⁷⁹ Slovenski Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku (u daljnjem tekstu ZPP-D, donesen u svibnju 2008. godine, objavljen Ur.l. RS, št. 45/2008, stupio na snagu 01. listopada 2008. godine), za razliku od hrvatskog, uopće ne predviđa utvrđivanje adrese putem suda. U čl. 148. slovenskog ZPP-D navodi se da je voditelj zbirke podataka dužan stranci koja iskaže pravni interes dati adresu osobe kojoj treba dostaviti pismo. Pravni interes se dokazuje potvrdom suda o podignutoj tužbi ili o postojanju parnice. Na taj način se rasterećuje sud od obavljanja procesnih radnji koje su u svojoj biti dužnost stranaka. Međutim, situacija je drugačija kada se radi o utvrđivanju adrese pravne osobe. Slovenski ZPP-D s tim u vezi navodi da se subjektu upisanom u sudski registar, društvu ili drugoj pravnoj osobi koja se upisuje u registar dostava obavlja na adresu navedenu u registru. U ovom slučaju se ne može utvrđivati drugu adresu izvan one navedene u registru. U slučaju kada sudsko pismo nije moguće dostaviti na tu adresu, dostavljanje se obavlja tako da dostavljač pismo preda sudu koji jer naredio dostavu, a ako se radi o dostavi putem pošte, ostavljanjem obavijesti na vratima, odnosno u poštanskom sandučiću na navedenoj adresi. Opširnije o institutu dostave u slovenskom parničnom postupku kod Rijavec, V., Ude, L., *Zakon o pravdnem postopku, z. novelo ZPP-D*, GV, 2008., Založba, str. 149. – 164.

Ako sud nije u mogućnosti saznati adresu, potrebno je razlikovati o kojoj se osobi radi, stranci, zakonskom zastupniku, punomoćniku ili svjedocima i vještacima.

- a) Ako je riječ o **stranci**, ne može se smatrati da je takva tužba ili drugi podnesak u kojem nije naznačena valjana adresa stranke, a za koju nije ni sud imao mogućnost da je sazna, neuredna. Neurednost je nešto što se moglo izbjeći jednim urednim postupkom da do toga ne dođe, ili pak otkloniti naknadnim urednim postupkom. U ovom slučaju svakako treba smatrati da se neurednost jednim urednim postupkom nije mogla otkloniti. Slijedom toga niti ne predleži neurednost. Prema tome, u takvom slučaju nema mjesta odbacivanju tužbe kao neuredne. Smatram da bi u ovom slučaju tužitelj trebao snositi posljedice nemogućnosti pribavljanja adrese. Naime, tužitelj ima mogućnost ishoditi postavljanje skrbnika ili privremenog zastupnika tuženiku, pa onda tužiti.
- b) Ako se pak radi o **punomoćniku ili punomoćniku za primanje pismena** primijenit će se opet analogno čl. 134. t. 4. ZPP 03, tj. dostava će se obaviti kao da punomoćnik nije ni postavljen, dakle samoj stranci.
- c) U slučaju **zakonskog zastupnika** sud mora postupiti u smislu čl. 74. st. 3. ZPP 03, tj. zastati s postupkom i predložiti nadležnom organu da odredi zakonskog zastupnika parnično nesposobnoj stranci kojem će se moći obaviti potrebna dostava.
- d) Ako je riječ o **svjedocima ili vještacima**, sud mora postupiti prema odredbi čl. 215. ZPP 03. Naime, on će u rješenju o izvođenju dokaza saslušanjem takvog svjedoka ili vještaka, za kojeg nije mogao saznati adresu, odrediti rok do kada će se čekati s izvođenjem tog dokaza, a po proteku tog roka, provesti raspravu, bez obzira što taj dokaz nije izveden.

3.6. Dostava na adresi prijavljenog prebivališta

Dosadašnji čl. 143. ZPP 03 značajno je izmijenjen. Naime, navedenim člankom se regulira situacija koja je u praksi iznimno česta, a to je slučaj kada se dostava nije uspjela obaviti:

- a) niti osobi kojoj je pismeno naslovljeno (čl. 141. st.1. ZPP-a),
- b) niti osobama iz čl. 141 st. 1., st. 2. i st. 3. ZPP-a,
- c) niti u slučaju kada je propisana osobna dostava (čl. 142. ZPP-a).

Sada se izričito traži da se dostava mora pokušati ponovno dostaviti na adresu prebivališta koja je prijavljena u evidenciji Ministarstva unutarnjih poslova.^{80 81}

⁸⁰ Za pribavljanje adrese prebivališta ili boravišta protivne stranke potrebno je platiti upravne pristojbe MUP-u.

⁸¹ Naime građani su obvezni izvještavati tijelo koje vodi evidenciju (MUP) o adresi na kojoj žive. Ova obveza povlači i prekršajnu odgovornost. Ovakve evidencije se vode već godinama i morale bi biti ažurne (iz ovih evidencija se traže podaci o prebivalištu, boravištu kad je to potrebno za sudske postupke).

Te podatke može pribaviti sud, ali isto tako i stranke, obzirom da je čl. 143. b ZPP 08 propisao da svaka osoba može od policijske uprave pribaviti podatak o prebivalištu ili boravištu osobe kojoj je potrebno obaviti dostavu u parničnom postupku uz predočenje dokaza o postojanju pravnog interesa.⁸² Zakonodavac nije propisao rok koji bi trebao proteći između prve i druge ponovljene dostave, ali smatramo da bi bilo najsvrsishodnije da sudovi odmah bez odgode ponove dostavu čim utvrde da dostava sukladno čl. 141., odnosno čl. 142. nije uspjela u prvom pokušaju.

Međutim, može se desiti da i pokušaj dostave na adresu prebivališta koja je prijavljena u evidenciji Ministarstva unutarnjih poslova prođe bez uspjeha.⁸³ Tada će se dostava ponoviti temeljem čl. 141. i 142. ZPP 08 i to po proteku roka od trideset dana. Rok će se računati od dana kada je pokušana dostava strankama na adresu prijavljenog prebivališta, odnosno protekom roka od trideset dana od dana kada je sud sukladno čl. 143. st. 1. pokušao dostavu na adresu registriranog prebivališta u evidenciji MUP-a. Međutim, imamo i slučaj kada se dostava na adresu registriranog prebivališta uopće neće pokušati ako je adresat kod MUP-a:

- prijavio boravište na adresi u Republici Hrvatskoj,
- prijavio neki drugi način dostave pismena, u skladu s čl. 143. a ZPP 08.

3.7. Određivanje drugog mjesta ili načina na koji se dostava može obaviti -zabilježba izjave o dostavi kod policije

Kako bi stranke izbjegle posljedicu dostave sudskih pismena stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, odredba čl. 143. a ZPP 08 predviđa da je svaka fizička osoba, neovisno o tomu je li obavlja ili ne neku registriranu djelatnost, ovlaštena tražiti od policijske uprave nadležne prema mjestu njezina prebivališta ili boravišta da u svojim evidencijama o prebivalištu ili boravištu građana zabilježi njezinu izjavu da se dostave za nju u sudskim postupcima obavljaju preko određenog odvjetnika. Dakle, novost u reguliranju dostave u našem pravosudnom sustavu predstavlja mogućnost zabilježbe izjave o dostavi kod policije. Naime, ova izjava se može odnositi **samo na dostavu u sudskim postupcima**, pa je ovo

---

Obveza ove evidencije bila je i predmetom razmatranja Ustavnog suda RH i kao takva nije ukinuta, podaci iz evidencije dostupni su onima koji imaju pravni interes. Tako kod Vukić, H., *Op. cit.* (bilj. 43.), str. 42. – 44.

⁸² Primjerice rješenje suda kojim se nalaže pribavljanje adrese.

⁸³ Postoji kategorija fizičkih osoba koje bez svoje krivnje nisu u mogućnosti, pa i kada oni to žele, imati u policijskoj evidenciji stvarnu adresu na kojoj stanuju. To bi primjerice bili najmoprimci kojima njihovi najmodavci ne dozvoljavaju evidentiranje postojanja ugovora o najmu u evidenciji policije, u pravilu zato što ne žele plaćati porez na dohodak od najamnine. Smatramo da bi takve osobe mogle ostati prijavljene kod obitelji koja će ih o dostavi obavijestiti, ili prijaviti adresu svog radnog mjesta kao adresu na kojoj im se može vršiti dostava. Takvo stajalište i kod Borčić, J., Benc, R., „Novo uređenje dostave prema Noveli ZPP-a iz 2008. – dostava u javnobilježničkoj ovrši na temelju vjerodostojne isprave“, *Novela Zakona o parničnom postupku iz 2008., Savjetovanje – Zagreb*, 13. listopada 2008., radni materijali, Narodne novine d.d., str. 99.

još jedan od pokušaja ubrzavanja parničnog postupka.

Navedenu zabilježbu može tražiti **svaka fizička osoba** (neovisno o tomu je li obavlja registriranu djelatnost) i to na dva mjesta:

a) od policijske uprave nadležne prema mjestu njena prijavljenog **prebivališta** ili

b) od policijske uprave nadležne prema mjestu njena prijavljena **boravišta**.

Temeljem navedene izjave dostava se može obaviti:

a) samom primatelju na nekoj drugoj određenoj adresi ili

b) drugoj osobi na određenoj adresi u Republici Hrvatskoj.

Umjesto fizičkoj osobi dostava se može obaviti:

a) određenom javnom bilježniku;

b) odvjetniku;

c) bilo kojoj poslovno sposobnoj fizičkoj osobi;

d) pravnoj osobi koja je registrirana za obavljanje djelatnosti primanja pismena za druge osobe (uključujući i poštu).⁸⁴

Na taj način se pokušala izbjeći nemogućnost dostave u onim slučajevima kada građani mijenjaju adresu svog prebivališta ili boravišta u RH ili inozemstvu, a da o tome ne postoji nikakva službena evidencija. Uz svoju pisanu izjavu fizička osoba je dužna priložiti i pisanu izjavu odvjetnika iz koje je razvidno da isti pristaje obavljati poslove preuzimanja pismena u sudskim postupcima za tu fizičku osobu.^{85 86} Također, potrebno je naglasiti da ako se dostava povjerava odvjetniku, javnom bilježniku ili pravnoj osobi, izjava navedenih da pristaju obavljati taj oblik dostave ne mora biti javno ovjerovljena. U tom se slučaju odvjetniku kao osobi ovlaštenoj za preuzimanje pismena dostava obavlja u skladu s čl. 134. b ZPP 08. Međutim, ako se u izjavi na primanje pismena ovlašćuje poslovno sposobnu fizičku osobu, ta izjava mora biti javno ovjerovljena. U tom slučaju dostava će se obaviti sukladno pravilima koja vrijede za dostavu toj kategoriji osoba, dakle fizičkim osobama sukladno čl. 141., 142. i 143. ZPP 08, odvjetniku i javnom bilježniku sukladno čl. 134. a ZPP 08, a pravnoj osobi sukladno čl. 134. a ZPP 08. Ako osoba koja je registrirana za dostavu pismena, odbije preuzeti i dostaviti pismeno, dostava će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda, u kojem slučaju će se dostava smatrati obavljenom protekom roka od osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda. Ovakvo neopravdano odbijanje preuzimanja i dostave pismena od strane osobe koja je pristala obavljati poslove preuzimanja pismena može dovesti do značajnih štetnih posljedica. I prije izmjena ZPP-a, temeljem Zakona o javnom bilježništvu u okviru javnobilježničke službe

---

⁸⁴ Tako kod Borčić, J., Benc, R., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 98.

⁸⁵ *Ibid.*

⁸⁶ Potpis odvjetnika na izjavi ne mora biti ovjeren, obzirom da je odvjetnik registriran da pruža između ostalih i usluge primanja pismena za drugoga.

poduzimale su se službene radnje⁸⁷ koje su po svojoj naravi srodne ovoj novoj nadležnosti.⁸⁸ Prvenstveno, riječ je o službenoj radnji primanja u polog isprava i poduzimanje radnji po nalogu stranke, kao što su priopćenje izjava ili predočenje isprava. Smatram da bi *de lege ferenda* bilo potrebno utvrditi pravila postupanja u svakom konkretnom slučaju kada javni bilježnik prihvati primati pismena za neku osobu. Tako bi trebalo sačiniti zapisnik kojim bi se preciziralo da javni bilježnik samo prima pismena u ime stranke, te da nije dužan ni ovlašten zastupati stranku, niti poduzimati bilo kakvu radnju u vezi zaprimljenog pismena. Također, trebalo bi navesti da javni bilježnik ne odgovara za štetu koju bi stranka pretrpjela u slučaju nemogućnosti uručjenja preuzetog pismena⁸⁹, te ovlaštenje javnog bilježnika da može opozvati svoju suglasnost⁹⁰ i o tomu obavijestiti stranku.

Mogućnost zabilježbe izjave o dostavi kod policije velika je novost u reguliranju dostave u našem pravnom sustavu. Ocjena vrijednosti ove novine moći će se dati tek nakon što zaživi u pravnoj praksi, ali smatram da će u svakom slučaju dati svoj doprinos bržem i učinkovitijem obavljanju dostave, a samim time i izravno utjecati na trajanje sudskih postupaka.

Ministar unutarnjih poslova donio je i **Pravilnik o načinu zaprimanja izjave o adresi radi dostave u sudskim postupcima**.⁹¹ Navedenim Pravilnikom propisan je postupak zaprimanja izjava fizičkih osoba o određenoj adresi na koju osoba želi da joj se obavlja dostava u sudskim postupcima ili izjave o određenoj osobi na određenoj adresi kojoj želi da se obavlja dostava u sudskim postupcima, kao i uvjeti i način davanja podataka iz Evidencije prebivališta i boravišta za osobe protiv kojih je pokrenut parnični postupak. Tako, temeljem Pravilnika svaka fizička osoba može zatražiti od policijske uprave ili postaje nadležne prema mjestu njenog prijavljenog prebivališta ili boravišta da u Evidenciji prebivališta i boravišta koja se vodi u informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova zabilježi njezinu **izjavu o adresi na koju želi da joj se obavlja dostava u sudskim postupcima**. Također, svaka fizička osoba može zatražiti od policijske uprave ili postaje nadležne prema mjestu njenog prijavljenog prebivališta ili boravišta da u Evidenciji prebivališta i boravišta koja se vodi u informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova zabilježi njezinu **izjavu o određenoj osobi na određenoj adresi kojoj želi da se**

⁸⁷ Ovu službenu radnju bi trebalo podvesti pod specifičan slučaj pologa isprava i priopćenja, pa bi naplatu trebalo i obračunati po tim tarifnim brojevima sukladno Tarifi javnobilježničkih pristojbi.

⁸⁸ Također postoji i sudska praksa prema kojoj su javni bilježnici u parničnom postupku određivani za punomoćnike za primanje pismena za stranke koje se nalaze u inozemstvu. Više kod Borčić, J., Benc, R., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 98.

⁸⁹ Primjerice, javni bilježnik se može obvezati da će istog dana kad zaprimi pismo o tome stranku obavijestiti telefonom, a pismo poslati poštom s povratnicom na određenu adresu. Na ovaj način bi stranka imala više vremena u odnosu na rokove koji počinju teći od primitka pismena, također se može ugovoriti da će se uz obavijest pismo poslati stranci telefaxom ili u skeniranom obliku e-poštom. Tako Borčić, J., Benc, R., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 98.

⁹⁰ U praksi bi se moglo pojaviti pitanje što učiniti kada adresat povuče svoju izjavu o dostavi kod policije i bi li se mogla predvidjeti i mogućnost da se na određeno vrijeme odrekne prava na povlačenje te izjave.

⁹¹ Pravilnik o načinu zaprimanja izjave o adresi radi dostave u sudskim postupcima, *Narodne novine*, br. 55/09, u daljnjem tekstu: Pravilnik.

za nju obavlja dostava u sudskim postupcima.⁹² U ovom slučaju potrebno je priložiti i izjavu s ovjerenim potpisom osobe kojoj želi da se dostava obavlja, a kojom ta osoba daje pristanak za preuzimanje pismena u sudskim postupcima za osobu koja je bilješku zatražila ili ta osoba mora izjavu o pristanku za preuzimanje pismena potpisati pred službenikom u nadležnoj policijskoj upravi ili postaji u kojoj je bilješka zatražena. Iznimno, potpis na izjavi o suglasnosti ne mora se ovjeravati ako je osoba koja će preuzimati pismena u sudskim postupcima za drugu osobu odvjetnik, javni bilježnik ili pravna osoba koja je registrirana za obavljanje djelatnosti primanja pismena za druge osobe. Ministarstvo unutarnjih poslova će na pisani zahtjev nadležnog suda ili druge osobe koja dokaže **postojanje pravnog interesa** za dostavu podataka o prebivalištu i boravištu određene osobe, te podataka o bilješkama o adresi ili osobi na određenoj adresi na kojoj će se pojedinoj osobi dostavljati pismena u sudskim postupcima, ustupiti navedene podatke.⁹³

Dakle, iz svega naprijed rečenog možemo zaključiti da sud prilikom dostave fizičkim osobama koje ne obavljaju registriranu djelatnost i fizičkim osobama koja obavljaju registriranu djelatnost, ali se radi o sporu koji se ne tiče te djelatnosti, postupa na slijedeći način: a) obavlja dostavu na adresu koja je navedena u tužbi; b) ako dostava na tu adresu ne uspije ostavlja se obavijest o vremenu i mjestu ponovne dostave, pa ako ni tada ne bude obavljena, dostava se obavlja poslovno sposobnom članu domaćinstva, kućepazitelju, susjedu, osobi koja s adresatom radi na istom radnom mjestu; c) dostava se obavlja na adresu prijavljenog prebivališta; d) dostava se ponavlja na adresu iz tužbe po isteku roka od trideset dana u skladu s čl. 142. ZPP-a; e) dostava se obavlja isticanjem pismena na oglasnu ploču suda.⁹⁴

U situaciji kada je adresa iz tužbe istovjetna adresi prijavljenog prebivališta u RH, sud će pokušati još jednu dostavu na adresu iz tužbe po isteku roka od 15 dana sukladno odredbama čl. 141. i čl. 142.. Ako ne uspije ni dostava na ovaj način, ista će se ponoviti temeljem čl. 143. st. 2.. Navedeno bi se moglo tumačiti na način da je u slučaju kada je adresa prebivališta istovjetna adresi iz tužbe, a adresat nije prijavio boravište ili registrirao neki drugi oblik dostave, nakon ponovljene dostave sud ovlašten dostavu obaviti isticanjem pismena na oglasnu ploču suda. U protivnom bi sud bio prisiljen tri puta pokušavati dostaviti dostavu na istu adresu što je nesvrhovito.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U parničnom postupku komunikacija između procesnih subjekata odvija se usmeno na ročištima i u pisanom obliku izvan ročišta. Dostava je parnična

---

⁹² Navedene izjave daju se na obrascima koji su tiskani uz Pravilnik i njegov su sastavni dio.

⁹³ U ovom slučaju je postojanje pravnog interesa potrebno dokazati prilaganjem akta nadležnog suda iz kojeg je vidljivo da su joj traženi podaci potrebni u parničnom postupku koji se provodi pred tim sudom (čl. 4. st. 2. Pravilnika).

⁹⁴ Tako i Sessa, Đ., *Op. cit.* (bilj. 17.), str. 38.

radnja suda kojom sud upućuje pismena određenim adresatima i tad nije važno je li riječ o pismenu suda ili o pismenu stranaka ili drugih sudionika u postupku ili trećih osoba (sud kao komunikacijski medij). Unatoč različitom poimanju pojma dostave u teoriji smatramo da bi bilo najadekvatnije dostavu poimati kao zakonom uređeni postupak stvarne ili predmnijevane predaje pismena strankama i drugim sudionicima u postupku koja im sud upućuje. Dakle, riječ je o nizu funkcionalno povezanih i koordiniranih radnji koje imaju za cilj predaju pismena. Radi ostvarivanja ekonomičnosti u postupku i radi sprječavanja zloupotrebe procesnih ovlaštenja, zakon je prihvatio načelno stajalište, prema kojem se dostava smatra obavljenom, samim tim što je obavljena prema zakonskim odredbama o dostavi, bez obzira na to je li adresat svojim slučajnim ili namjernim djelovanjem onemogućio da mu se pismeno zaista i preda i da dođe u priliku saznati njegov sadržaj. Dakle, za valjanost dostave nije nužno da je pismeno adresatu zaista i predano, da ga je on primio, a još manje, da ga je pročitao. Odraž ovog shvaćanja proizlazi iz zakonskih odredaba o dostavi pismena drugim osobama za adresata (čl. 141., 142.), o vremenu i mjestu dostave (čl. 140., 143., 143. a), o odbijanju prijema pismena (čl. 144.), promjeni adrese (čl. 145.), zastupniku za primanje pismena (čl. 146.).

Količina neurednih dostava ovisi o mnogo faktora između kojih se ističu: pravilnost dostave; zloupotrebe; organizacija i vrijeme dostave; procesna nedisciplina stranaka; neprijavlivanje promjena prebivališta, odnosno boravišta. Pravilnost dostave je najvažniji faktor, jer samo zakonita dostava povlači za sobom i procesne posljedice. Problemi dostave u sudstvu otvaraju niz mogućnosti protuzakonitih postupanja. Učinkovitost dostave i njeno optimalnije normativno uređenje izlazi iz okvira samog parničnog postupka, ono obuhvaća ovršne i sve sudske postupke, te se nužno veže i na druga zakonska određenja i njihovu primjenu u praksi, npr. Zakon o prebivalištu i boravištu građana, posebno vezano uz dostavu fizičkim osobama, na mogućnost utvrđivanja po upisnicima identiteta i adrese osoba kojima se pismeno treba dostaviti, te dostupnost javnosti određenih upisnika.

Kao jednu od najsvrhovitijih novina u odnosu na mjesto dostave smatramo uvođenje odredaba o mogućnosti zabilježbe njihove izjave o dostavi. Naime, postoji jedna kategorija građana "podstanari" – najmoprimci, koji bez svoje krivnje, nisu u mogućnosti imati u policijskoj evidenciji stvarnu adresu na kojoj stanuju, obzirom da najmodavci ne dozvoljavaju evidentiranje postojanja ugovora o najmu u evidenciji policije, najčešće zato što ne žele plaćati porez na dohodak od najamnine. Također, jedan od nedostataka na strani najmoprimaca su i česte promjene adrese stanovanja. Jedino što smo do sada mogli savjetovati ovoj kategoriji osoba jest da prebivalište ostave prijavljeno kod obitelji koja će ih obavijestiti o dostavi, ili da prijave drugu osobu za primanje sudskih pismena, odnosno da prijave adresu svojeg radnog mjesta kao dostavnu adresu. Sada i za njih postoji zakonsko rješenje u mogućnosti zabilježbe njihove izjave da im se dostave u sudskim postupcima obavljaju na određenoj adresi ili određenim osobama na određenoj adresi u RH. Kao osobu mogu naznačiti određenog javnog bilježnika,

odvjetnika ili bilo koju poslovno sposobnu fizičku osobu, odnosno pravnu osobu koja je registrirana za obavljanje djelatnosti primanja pismena za druge osobe.

Smatram da bi u svrhu olakšanja dostave *de lege ferenda* bilo potrebno, a po uzoru na njemačko pravo, propisati da je mjesto dostave svako mjesto na kojem se nađe ili zatekne osoba kojoj je potrebno nešto uručiti (na ulici, u bilo kojem objektu), a tek alternativno stan, radno mjesto ili sud ako se ta osoba zatekne u sudu, kao i da takva dostava bude prioritetni način predviđen zakonom, a ne izuzetak kao do sada.

TIME AND PLACE OF DELIVERY IN CIVIL PROCEEDINGS

The most important principle of civil procedure is the right to be heard before a court which is with good reason being viewed as an essential part of any proceeding in accordance with the rule of law. The paper analyzes the provisions of the Code of Civil Proceedings in Croatia from 2003. governing the institute of delivery, precisely time and place of delivery by comparing them to the corresponding provisions of the Code of Civil Proceedings in Croatia from 2008. It also points out the difficulties arising in application of certain provisions of Code of civil proceedings in Croatian judicial practice and it offers a review of possible alternative solutions in the model of related legislatures. The author especially supports serving documents wherever the person being served may be, with the understanding that this would be the preferred delivery method, mandated by law, as opposed to the way this method is employed now-as an exception that is made with the consent of client or with the express orders of the court.

Key words: *civil procedure, delivery, time of delivery, place of delivery.*